

Formació i innovació: dos elements vinculats al professorat de la Universitat de les Illes Balears

Carme Pinya Medina

Tècnica pedagògica de l'Institut de Ciències de l'Educació
Universitat de les Illes Balears
car.me.pinya@uib.es

Resum

La finalitat d'aquest article és emfasitzar la importància de la formació continuada del professorat universitari en aquest nou context de convergència europea i endinsar-nos en l'experiència concreta de la Universitat de les Illes Balears i en el pla formatiu que ha engegat. Concretament, l'estudi té els objectius primordials següents: analitzar el grau d'impacte d'aquest programa formatiu en la docència del professorat universitari, descobrir futures necessitats formatives, valorar la difusió de les accions innovadores del professorat, detectar obstacles sorgits en la innovació docent i estudiar el grau d'institucionalització de les estratègies d'innovació docent per part de departaments, facultats o escoles.

Paraules clau: innovació, qualitat docent, Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), formació del professorat.

Resumen. *Formación e innovación: dos elementos vinculados al profesorado de la Universidad de las Islas Baleares*

La finalidad de este artículo es enfatizar la importancia de la formación continuada del profesorado universitario en este nuevo contexto de convergencia europea y profundizar en la experiencia concreta de la Universidad de las Islas Baleares y en el plan formativo que ha puesto en marcha. Concretamente, el estudio tiene como objetivos principales: analizar el grado de impacto del programa en la docencia del profesorado universitario, descubrir futuras necesidades formativas, valorar la difusión de las acciones innovadoras del profesorado, detectar obstáculos surgidos en la innovación docente y estudiar el grado de institucionalización de las estrategias de innovación docente por parte de departamentos, facultades o escuelas.

Palabras clave: innovación, calidad docente, espacio europeo de educación superior (EEES), formación del profesorado.

Abstract. *Continuing education for university teaching staff of the University of the Balearic Islands*

The purpose of this article is to underscore the importance of continuing education for university teaching staff within the new context of European convergence and examine the specific experience of the University of the Balearic Islands and the training plan it has

initiated. The study has the following specific aims: to analyse the training plan's degree of impact on university teaching staff education, to discover future training needs, to assess the dissemination of innovative actions by teaching staff, to detect obstacles that arise in innovative education and to study the degree of institutionalisation of innovative education strategies in departments, faculties or schools.

Key words: innovation, educational quality, european higher education area, formation of teaching staff.

Sumari

1. Introducció	5. On, per què i com innova el professorat universitari?
2. Disseny de l'estudi	
3. Radiografia de la mostra	6. Conclusions
4. Per què no s'innova en docència universitària?	

1. Introducció

El procés d'ensenyança-aprenentatge, els resultats acadèmics, la metodologia docent i uns altres elements vinculats a l'educació han estat i són objecte d'investigació i debat en el context de l'educació superior. De la mateixa manera, la innovació i la qualitat docent han esdevingut un focus d'atenció, no tan sols a nivell individual, sinó també pel que fa a les institucions i a uns altres contextos que hi estan relacionats.

La innovació en l'educació superior comporta tot un procés de canvi encaminat, en la majoria de casos, a la millora del professorat docent, tant a nivell individual com a nivell del departament o institució. Es tracta d'un canvi que té els principals beneficiaris en l'alumnat i en la societat.

La realitat universitària actual comença a valorar de manera considerable la qualitat de la docència i la innovació, tot i que, avui en dia, encara no podem equiparar la importància assignada a la docència i a la investigació en el marc del context de l'educació superior. Tots sabem que allò que veritablement se'ns valora és la quantitat d'investigació realitzada, les publicacions, les participacions en congressos, els sexennis d'investigació..., mentre que les tasques docents gairebé no tenen un lloc dins dels mèrits professionals del docent universitari. Ens plantem, doncs, davant una situació en la qual, en la majoria de casos, la docència és sols una manera de comptabilitzar hores de feina que justifiquen la nòmina a final de mes; es tracta d'un complement, sovint no gaire agradable, de la veritable tasca d'investigar.

Durant aquests darrers anys, la Universitat de les Illes Balears, com la resta d'universitats nacionals, ha iniciat el procés de convergència europea. Aquest procés comporta canvis importants quant a les institucions, els continguts, les

metodologies docents, la renovació dels plans d'estudi... En definitiva, es tracta de posar en funcionament un nou model educatiu que, a grans trets, significa l'adopció d'un sistema de títols amb validesa europea, la implantació d'un sistema educatiu universitari basat en cicles, l'establiment d'un nou sistema de crèdits (ECTS) i la promoció de la mobilitat de l'alumnat i professorat.

Amb la finalitat d'adaptar-se a l'EEES i de donar resposta a les necessitats formatives expressades per la comunitat docent universitària, a la Universitat de les Illes Balears, durant el curs acadèmic 2004-2005, es va iniciar el Programa d'Ajut a la Docència Universitària (PADU): Fem Camí cap a Europa. Aquest Programa d'Ajut a la Docència Universitària es gestiona i es coordina des del Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica, l'Institut de Ciències de l'Educació i l'Oficina de Convergència i Harmonització Europea, i es fonamenta en una estructura basada en activitats formatives que tracten un ampli ventall de temàtiques diversificades. Sempre disposa de professionals experts de l'àmbit nacional.

Aquest programa docent pretén facilitar la formació continuada i de qualitat als professors universitaris, per tal d'oferir-los un suport en la tasca pedagògica que desenvolupen, una ajuda en l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior i una font i un al·licient per a la innovació educativa, el seu desenvolupament professional.

En aquest marc, l'estudi realitzat parteix de l'objectiu general d'avaluar l'impacte del programa formatiu en la docència universitària del professorat participant en l'oferta formativa del primer curs. Aquest objectiu general es concreta en uns altres de més específics, els quals ofereixen resultats sobre aspectes com ara els elements del procés d'ensenyament-aprenentatge que focalitzen la innovació, els detonants dels processos de canvi posats en marxa, les necessitats i les modalitats formatives identificades pels docents participants en l'estudi, el grau de difusió de les estratègies d'innovació engegades, els elements obstaculitzadors en la innovació docent i les estratègies institucionals existents a la Universitat de les Illes Balears de suport i millora a la docència.

2. Disseny de l'estudi

Com a primer punt de l'estudi, era fonamental marcar uns objectius clars, al voltant dels quals s'estructurés la investigació duta a terme. Els objectius plantejats són els següents:

1. Determinar quin pes atorga el professorat participant a la innovació docent que ha dut a terme.
2. Detectar les causes o els factors a partir dels quals el professorat decideix introduir una innovació.
3. Identificar quin o quins elements del procés d'ensenyament-aprenentatge s'engaga en la innovació docent.
4. Assenyalar els motius o els factors que el professorat participant assenyala com a obstacles per engegar la innovació.

5. Valorar el grau de difusió que el professorat implicat ha atorgat a la innovació que ha portat a terme.
6. Analitzar si la innovació i la millora docent formen part de l'estratègia institucional dels departaments, les facultats i les escoles.
7. Detectar necessitats i modalitats formatives noves.

La població de l'estudi la integra tot aquell professorat que va participar en les diferents activitats del PADU durant l'any acadèmic 2004-2005.

La previsió inicial era realitzar una enquesta telefònica en la qual es passava al professorat un qüestionari semiestructurat de caire descriptiu que respon als objectius plantejats i esmentats anteriorment.

Per tal de validar la funcionalitat de l'enquesta, es va realitzar una prova pilot amb cinc professors de diferents departaments, facultats i escoles; amb les aportacions i els suggeriments que van fer, es va realitzar el que seria l'instrument de recollida de dades definitiu.

La tipologia de preguntes que conformen l'instrument són de caire tancat en les diferents versions presentades: selecció d'opcions i dicotòmiques, sempre s'hi planteja una opció anomenada «altres», amb l'objectiu de donar plena llibertat als participants per expressar respostes noves i opcions no previstes i fer-hi referència. L'elecció dels ítems plantejats no és exclouent; així, els percentatges resultants del buidatge de les enquestes són dades relatives que no sumen un total de 100.

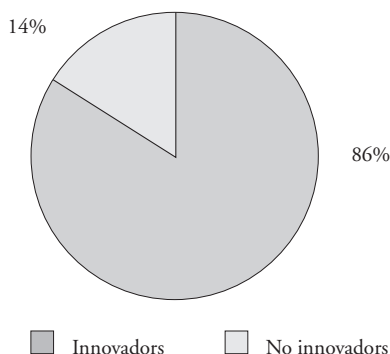
El qüestionari elaborat es diversificava segons la resposta donada al primer ítem que hi havia: «Aquest any acadèmic, has introduït algun canvi en la planificació docent, la metodologia, l'avaluació i/o el material didàctic?». Si la resposta era positiva, els participants es remetien al model A de qüestionari, integrat per un total de set preguntes; el col·lectiu que va contestar de manera positiva s'anomenava «innovador», per tal de simplificar termes i aclarir-ne. Si la resposta era negativa, el professorat participant es remetia al model B de qüestionari, format per un total de sis qüestions; els membres d'aquesta submostra eren denominats «no innovadors».

Com s'ha esmentat anteriorment, la primera previsió per administrar l'enquesta era la via telefònica, això no obstant, atesa l'escassa participació del professorat, la dificultat per localitzar-lo i, en definitiva, l'èxit reduït d'aquest canal, es va decidir optar pel correu electrònic com a nova estratègia d'administració de l'enquesta.

Amb un temps prudencial d'espera, es varen realitzar dos reenviaments de l'enquesta mitjançant una plantilla bastant automatitzada i de resposta fàcil.

Com a resultat d'aquests dos reenviaments, vàrem obtenir una mostra final de 56 subjectes participants, és a dir, un 28% de la mostra de 200 professors que van ser convidats a col·laborar-hi.

Per realitzar l'anàlisi i el tractament de les dades recollides dels qüestionaris, es va emprar el programa estadístic informàtic SPSS, concretament en la versió 12 per a Windows. L'elecció d'aquesta eina es fonamenta en les possibilitats de treball que ens ofereix i la facilitat d'ús, això sí, una vegada que has aconseguit entendre'n els mecanismes.

Figura 1. Distribució de la mostra segons el qüestionari de resposta seleccionat.

3. Radiografia de la mostra

La primera part del qüestionari administrat feia referència a les dades professionals dels participants: sexe, departament, anys d'experiència docent, nombre de sessions formatives a les quals havia assistit, participació a la Convocatòria d'Ajuts a la Qualitat de la Docència¹ i participació als Projectes ECTS².

La mostra inicial de l'estudi la forma aquell grup de professorat que ha assistit a una o a diverses sessions del Programa Formatiu PADU, és a dir, un total de 200 professors. Aquesta mostra inicial es va reduir a 56 subjectes, que són aquells que havien contestat el qüestionari administrat.

Partint d'aquesta mostra final, i d'acord amb la resposta de la primera pregunta del qüestionari, podem distribuir el professorat entre «innovador» i «no innovador» (figura 1).

Així, podem dir que la gran majoria del professorat universitari que participa en el nostre programa formatiu, ja sigui com a causa de l'aprofitament d'aquest o per altres motius, és un col·lectiu implicat en el canvi i la millora docent.

Pel que fa a unes altres dades d'interès respecte a la mostra participant, en podem remarcar les següents:

— No hi ha diferències de sexe en el col·lectiu participant (50% homes i 50% dones).

1. Des de l'any acadèmic 2002-2003, el Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica, amb la col·laboració de l'Institut de Ciències d'Educació, duu a terme una convocatòria d'ajuts per a la millora de la qualitat de la docència. Aquesta convocatòria té com a objectiu aconseguir estimular les activitats del professorat universitari quant a la millora de la seva tasca docent, per renovar i perfeccionar les metodologies emprades en el procés d'ensenyament-aprenentatge i adaptar-les a les exigències actuals de l'Espai Europeu d'Educació Superior, com també aconseguir una coordinació més efectiva de les assignatures.
2. Són projectes pilot d'adequació de les titulacions actuals a les metodologies docents de l'Espai Europeu d'Educació Superior.

- La mitjana d'anys d'experiència docent, tant en el grup «innovador» (12 anys), com en el grup «no innovador» (11 anys), és semblant.
- El nombre d'assistència al programa formatiu és de 3 per als dos subgrups.
- La participació a la Convocatòria de Millora de la Qualitat de la Docència és d'un 31,3% de participació per part del professorat «innovador» i d'un 37,5% per part del professor «no innovador». Com veiem, doncs, no hi trobem grans diferències.
- D'altra banda, sí que hi ha diferències importants en els dos subgrups («innovadors» / «no innovadors») quan parlem de participació en els Projectes ECTS. El 31,5% del professorat «innovador» forma part d'aquests projectes, mentre que, en el professorat «no innovador», no hi trobem cap participació. Aquests projectes pilot d'adaptació de les titulacions actuals al sistema ECTS són una eina que fomenta i motiva el canvi docent, ja sigui en metodologia, avaluació, establiment de competències... A més, es tracta d'un programa estructurat en una sèrie de reunions de coordinació, comunicació entre els participants... Per tant, és un element que, conjuntament amb l'aprofitament del programa formatiu, esdevé un context facilitador per a la innovació docent.
- Pel que fa als departaments, i d'una manera molt general, podem dir que Infermeria i Fisioteràpia és el departament on més professorat «innovador» hi ha, i el departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica on menys n'hi ha.

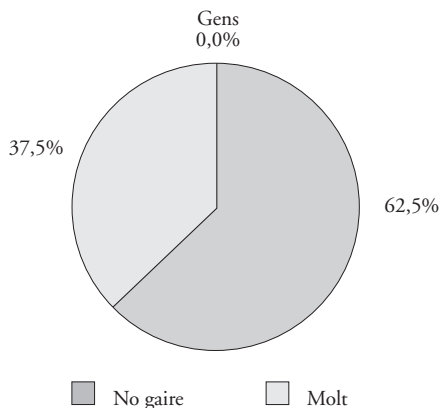
4. Per què no s'innova en docència universitària?

En aquest apartat, s'hi analitzaran, d'una manera exhaustiva, les respostes aportades pel col·lectiu qualificat com a professorat «no innovador».

Les causes...

Quan es va demanar al professorat universitari quines eren les raons que el portaven a no dur a terme cap tipus de canvi en les seves classes respecte als anys acadèmics anteriors, majoritàriament va contestar que això era motivat per «Manca de temps» (37,5%) i per «Compartir assignatura i la complexitat d'una coordinació» (25%).

Si analitzem aquesta resposta des del caire institucional, podem demanar un canvi estructural a nivell d'horaris que permeti que el professorat gaudeixi d'un espai temporal i espacial dedicat íntegrament a la coordinació i, per què no, també es poden contemplar unes quantes hores dedicades a la millora de la docència. D'altra banda, hem de tenir en compte que, des de la institució, es posen en funcionament recursos als quals el professorat té accés lliure: Convocatòria de Millora per a la Qualitat de la Docència, Projectes ECTS, reunions de departament... que són voluntaris i, en els quals, malauradament, sempre trobem les mateixes cares participants. Potser la solució seria potenciar-ne l'obligatorietat, tot i que, de ben segur, es despertaria una tirallonga de queixes importants.

Figura 2. Gràfic representatiu dels percentatges de resposta.

Des del caire docent, hem d'admetre que la innovació pedagògica representa hores de dedicació, d'esforços i de suor, i això, en la majoria de casos, provoca que el professorat s'estimi més dedicar-se a la investigació, mèrit molt més considerat i valorat que no pas la docència universitària.

La voluntat...

Una segona qüestió plantejada als participants «no innovadors» era la voluntat futura de fer innovació. Els resultats són molt encoratjadors i esperançadors: un 100% de la mostra va afirmar que, per al proper curs acadèmic, pensa portar a terme alguna innovació o canvi amb el fi de millorar la pròpia docència.

Aquesta és una primera passa important, fins a quin punt està sotmesa a la desitjabilitat social, és una qüestió incontrolable per part nostra.

Les respostes obtingudes denoten una primera essència de motivació en la implicació per a la millora docent; ara bé, la nostra pregunta posterior plantejava quin pes atorga aquest professorat al programa formatiu dintre de les seves fonts motivacionals respecte a la innovació docent. Els resultats denoten un cert nivell d'insatisfacció d'aquest professorat respecte a les diferents activitats del PADU, ja que, majoritàriament, expressen que el grau d'impacte del programa formatiu en les ganes que tenen d'innovar és «No gaire» (figura 2).

Un dels objectius d'aquest estudi era realitzar una detecció de necessitats formatives, amb la finalitat de programar futures ofertes adaptades a les necessitats expressades i que donin resposta a les mancances existents quant a la docència dintre del món universitari.

Les temàtiques més assenyalades foren³:

3. Els percentatges presentats són relatius, per tant, no sumen un total de 100%, perquè el professorat participant disposava de l'opció de seleccionar més d'un dels ítems oferts.

- Avaluació de l'estudiant (62,5%).
- Metodologia (50%).
- Avaluació del professorat (37,5%).
- Planificació (37,5%).
- Treball en equip (37,5%).

Els obstacles...

Abans de determinar la tipologia d'obstacles o entrebancs existents en la innovació docent, es va plantejar als participants una qüestió dicotòmica per determinar si realment existien o no aquests obstacles. La majoria (62,4%) afirmà que sí que existien, i varen assenyalar, sobretot: «Els plans docents antics» (75%) i la «Manca d'estímuls econòmics» (62,5%).

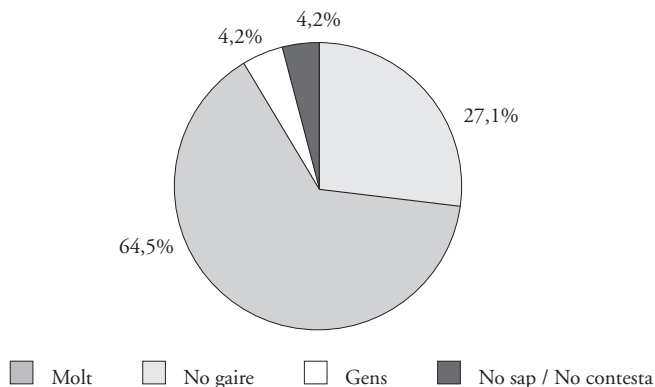
Els plans docents antics és un obstacle relatiu que, a mesura que ens acostem a la convergència amb Europa es va difuminant. La Declaració de Bolonya esdevé tot un seguit de canvis que comporten: l'adopció d'un model estructurat basat en grau, postgrau i doctorat; la implantació del sistema ECTS; un canvi de paradigma educatiu fonamentat en l'autoaprenentatge; l'establiment de competències...

Tots aquests canvis obligaran el professorat a programar de manera diferent les seves assignatures, a canviar la metodologia d'ensenyament-aprenentatge, a avaluar competències, a considerar l'alumne com a centre del procés d'aprenentatge i responsable dels seus èxits i fracassos... Per aquest motiu, els plans docents antics, més que un entrebanc, haurien de funcionar com un element incitador per començar a endinsar-se dintre del món del canvi i la millora docent.

Quan es presentava aquesta qüestió als participants, tot demanant-los que ells mateixos identifiquessin quin tipus d'obstacles existeixen en el món de la innovació docent, se'ls va proposar una relació de respostes possibles, en les quals es pot observar que ítems com ara «Manca de recursos materials» (25%) o «Manca de reconeixement professional» (37,5%), han estat menys assenyalsats que la «Manca d'estímuls econòmics» (62,5%), per tant, podem dir amb certa seguretat que el professorat universitari, almenys el col·lectiu «no innovador» demana una retribució econòmica pel fet de millorar la seva pròpia docència abans que no pas un reconeixement professional —que és el que obtenen com a resultat de les seves accions investigadores— o l'abastiment de recursos materials —sempre necessaris quan realitzem canvis o millores.

5. On, per què i com innova el professorat universitari?

A continuació, analitzarem les respostes del col·lectiu «innovador» a l'enquesta administrada, qüestionari que divergeix en alguns ítems de l'analitzada anteriorment.

Figura 3. Gràfic representatiu dels percentatges de resposta.

Sobre quin o quins elements del procés d'ensenyament-aprenentatge s'han introduït canvis...

«La metodologia» (77,1%)⁴ i «L'avaluació» (60,4%) han estat els grans protagonistes d'aquesta primera qüestió. El professorat participant afirma que ha modificat la metodologia d'ensenyament-aprenentatge a les seves classes, fent ús d'estratègies pedagògiques (l'aprenentatge basat en problemes, les tècniques de treball en grup, la videoconferència, l'estudi de casos...) i, pel que fa a l'avaluació, ha assumit canvis que han comportat la introducció de noves tècniques d'avaluació (carpeta d'aprenentatge, exàmens orals...) i la distribució de la qualificació final a partir de diferents fonts d'avaluació (participació a classe, treballs, debats...).

Les causes...

Els elements o factors que han estat els impulsors de les millores docents aplicades, segons la mostra participant, han estat: «Les propostes del programa formatiu» (47,9%) i «L'intent de trencar amb la monotonia» (37,5%). Amb aquestes respostes, queda palesa la gran importància del PADU dintre de la docència universitària i la funcionalitat del programa en la pràctica diària dels docents participants.

De manera contínua i molt vinculada a aquesta qüestió, els participants varen avaluar el grau d'impacte del programa formatiu PADU en les accions innovadores dutes a terme, els resultats són els que es mostren a la figura 3.

De la mateixa manera que es va fer a l'enquesta destinada al professorat «no innovador», es va plantejar als participants que identifiquessin les àrees formatives necessàries per tal de donar suport a les seves accions innovadores.

4. Els percentatges presentats són relatius, per tant, no sumen un total de 100%, perquè el professorat participant disposava de l'opció de seleccionar més d'un dels ítems oferts.

Així es pretenia aconseguir una oferta encara més funcional i de suport per tal de facilitar-los la tasca docent i la continuïtat dels seus èxits. Els resultats varen marcar, com a necessitats formatives, les següents: «Metodologia» (83,3%)⁵ i «Avaluació de l'estudiant» (70,8%). Totes dues pertanyen als elements de l'ensenyament-aprenentatge objecte de canvi que han estat més assenyalats, per tant, podem dir que el professorat continua amb motivació per millorar dintre d'aquestes àrees i no es conforma amb les millores ja assolides.

Difusió de les pròpies accions innovadores...

Un dels objectius de l'estudi era determinar fins a quin punt les accions innovadores que porta a terme el professorat universitari es queden dins de les aules i dels despatxos sense ésser comentades ni difoses entre els companys o amb la mateixa institució.

La majoria (85,4%) va contestar que sí que compartia aquesta innovació amb els companys, però va confessar que ho feia de manera informal (58,3%), fent un cafè o en una conversa al passadís. Varen ser pocs els participants que afirmaren utilitzar les reunions d'àrea (33,3%) per comentar aquestes experiències innovadores i encara menys els que empraven les reunions de departament (8,3%).

Els mateixos professors suggerien un canvi en l'estructura de les reunions de departament, ja que es dedicava tota la sessió a tractar temes burocràtics o administratius, deixant totalment de banda les qüestions pedagògiques.

El professorat que va contestar que no compartia la seva innovació amb la resta, ho va argumentar amb una manca de temps o una manca d'interès.

Els obstacles...

Tot i que estem parlant d'un professorat «innovador», no lleva que s'hagin trobat i que encara es trobin obstacles i entrebancs que dificulten el desenvolupament de les seves accions innovadores.

Aquests obstacles han estat classificats com a: «Manca de reconeixement professional» (54,2%) i «El mateix alumnat» (43,8%).

El professorat «innovador» expressa, d'una manera molt clara, la seva disconformitat amb la desigualtat existent entre la valoració de la investigació i la docència, i demana més reconeixement per la tasca realitzada, confessa que sent molta pressió per omplir el currículum de recerca i una excessiva càrrega docent que impedeix realitzar totes dues tasques amb la màxima qualitat, també sol·licita que el temps dedicat a la coordinació entre companys, disseny de metodologia, assaig... es contempli com a hores de càrrega docent. Per altra banda, comenta com els alumnes, de vegades, són reticents al canvi o no hi responen de la manera esperada.

5. Els percentatges presentats són relatius, per tant, no sumen un total de 100%, perquè el professorat participant disposava de l'opció de seleccionar més d'un dels ítems oferts.

Finalment, de la mateixa manera que al col·lectiu «no innovador», se li ha demanat si té cap coneixement de l'existència d'una política conjunta per a la innovació docent al departament, a la facultat o a l'escola; el 45,8% respon de manera afirmativa, mentre que la resta afirma que no coneix cap estratègia institucional dedicada al suport de la innovació docent a la universitat.

6. Conclusions

Aquesta investigació es configura com un estudi retrospectiu de les conseqüències de la formació continuada rebuda pel professorat universitari i les seves repercussions en la millora de la pròpia pràctica docent.

Tot i que, a mesura que se n'han anat comentant els resultats, se n'han pogut extreure algunes conclusions, a continuació es presenten reflexions més generals i comparatives entre tots dos col·lectius: el dels «innovadors» i el dels «no innovadors».

Una primera conclusió molt positiva la podem extreure de la divisió del professorat participant en els dos subgrups establerts, un 85,71% afirma que ha dut a terme algun tipus de canvi o millora docent davant un 14,28% que no ho ha fet. Aleshores, ens trobem davant un col·lectiu de professorat implicat en el món de la innovació, que aprofita el programa formatiu engegat des de la Universitat de les Illes Balears i que posa en pràctica els coneixements assolits en la vida quotidiana de les aules universitàries; per tant, podem dir que les repercussions del PADU són molt favorables, i és més, segurament aquestes millores i canvis introduïts han comportat un benefici per als nostres estudiants quant a la seva formació i preparació per a la vida laboral en l'àmbit en el qual s'estan preparant.

Per altra banda, els resultats són més esperançadors si tenim en compte que, d'aquest 14,28% de professorat «no innovador», un 100% pretén portar a terme algun tipus de canvi en el proper any acadèmic, fet que agumentarà la taxa de professorat «innovador» en el context de la Universitat de les Illes Balears. Les raons que ha expressat aquest col·lectiu per justificar la manca d'iniciatives innovadores ha estat, majoritàriament, la manca de temps. Per tant, es materialitza una necessitat evident, la de proporcionar als ensenyants espais temporals i espacials dedicats a la innovació docent.

L'eterna lluita que alguns sectors universitaris duen a terme a favor del reconeixement i de la dedicació a la docència, es veu ara extrapolada a la innovació. Institucionalment, ens calen mesures que afavoreixin aquestes accions innovadores i els donin el suport necessari. És prometedor comprovar com l'opció «Du massa feina i la innovació no compensa» no ha estat seleccionat per cap dels subjectes enquestats; almenys una gran part del col·lectiu de professorat universitari entén que el temps i l'esforç dedicats al canvi i a la millora docent no constitueixen cap pèrdua de temps, sinó quelcom necessari, tot i que encara no s'hagin decidit a endinsar-se en aquest món.

Pel que fa als factors assenyalats com a obstaculitzadors en la innovació docent, és interessant comparar tots dos col·lectius: mentre que el col·lectiu

«no innovador» demana més reconeixement econòmic, el col·lectiu «innovador» demana més reconeixement professional.

I és que les retribucions econòmiques són una motivació extrínseca insuficient per gratificar els esforços, el temps, els recursos i la il·lusió invertits en el procés de la pròpia pràctica docent. És necessari, com ja hem esmentat abans, quelcom més que voluntat i un augment de salari o complements. Tot aquest professorat ja endinsat en el món innovador reclama un reconeixement professional de tota la tasca realitzada i dels èxits aconseguits, un reconeixement que li és lícit i que potencia la motivació intrínseca que ha mogut tots aquests ensenyants a realitzar una millora del procés d'ensenyament-aprenentatge. Calen eines i estratègies vàlides i funcionals perquè aquest professorat superi els obstacles i augmenti, així, la probabilitat que es dugui a terme una veritable acció innovadora.

Altrament, cal considerar que els canvis no esdevenen sols a partir d'una voluntat, sinó que, institucionalment, és necessària una política conjunta; contextualment, cal un ambient afavoridor del canvi, i, pedagògicament, és indispensable una formació i una font de recursos prou àmplia. La innovació és un procés que va *in crescendo*, tant qualitativament com quantitativament.

En general, el programa formatiu engegat per la Universitat de les Illes Balears ha estat valorat com una eina de suport i d'enriquiment prou important, quan parlem d'un auditori compost per professorat que ja està engrescat en la innovació docent. Per tant, es tracta de continuar amb aquest programa en el futur, enriquir-lo més i aconseguir apropar-lo al màxim a les necessitats del professorat. Seria ideal convertir el programa formatiu PADU en una veritable eina de suport, d'ajuda i en una font de recursos constant, així com en un espai de reflexió conjunta on es puguin compartir experiències i millorar a través de la interacció amb els companys i amb els experts convidats.

En definitiva, hem de considerar la possibilitat que sorgeixi un veritable compromís institucional o departamental que permeti la innovació i que, fins i tot, en sigui causa. Cal que la institució universitària adquireixi un rol més facilitador i obert quant al canvi docent.

El present estudi ha plantejat i ha resolt algunes de les qüestions i dels objectius pendents envers l'avaluació i la funcionalitat del programa formatiu PADU en relació amb accions innovadores del professorat docent. Però encara queden moltes qüestions que cal respondre i moltes tasques que cal desenvolupar per tal de possibilitar una formació de qualitat, un canvi de metodologia docent i una adaptació favorable a l'Espai Europeu d'Educació Superior.